

Danmarks Geologipris 2000 -Niels Henriksen, GEUS

Af geolog Louise Halkjær, *GeologiskNyt*

I år 2000 modtog Niels Henriksen fra GEUS Danmarks Geologipris. Han får den for udforskning og kortlægning af Grønlands geologi.

Årets Geologipris, som uddeles af Dansk Geologisk Forening, er denne gang gået til statsgeolog mag.scient. Niels Henriksen, fra GEUS.

Prisen skal ses som en anerkendelse af Niels Henriksens store indsats for udforskningen og kortlægningen af Grønlands geologi. Og han har virkelig bidraget med meget. Hver sommer har han udnyttet sit organisatoriske talent og ledet efterhånden utallige ekspeditioner i de grønlandske fjelde. Resultatet af disse pionerundersøgelser har givet en fuld oversigtskortlægning over hele Grønland i målestok 1:500.000, et geologisk oversigtskort over Grønland i målestok 1:2.500.000, samt en tilhørende beskrivelse (der endnu er i trykken): "Greenland from Archean to Quaternary". Resten af hans publikationsliste er lang og strækker sig fra titler om de ældste gnejsområder i Vestgrønland til tapning af en isdækket sø – Niels Henriksen har dog hovedsagelig koncentreret sig om de systematiske kortlægninger, beskrivelsen af Østgrønlands Kaledonske foldekæde og Nordgrønlands platform og foldekæde.

Visionær videnskabsmand

Dem som har været ude i felten med Niels Henriksen, beskriver ham som dynamisk og effektiv. En visionær videnskabsmand. Det er takket været ham, at der blev indført letvægtslejre, og ved maksimal planlægning af alle tænkelige detaljer har han således også udnyttet den kostbare tid for at effektivisere feltarbejdet. Selv mener han beskedent, at dette kan forklares ved, at han har været med i så lang tid. Og at han derved har nået at samle erfaring, samtidig med at han er en smule praktisk anlagt.

I starten

Da Niels Henriksen som nyuddannet geolog startede ved GGU, sejlede de langs den grønlandske kyst med en lille flåde af 5-6 kuttere, når de skulle kortlægge områder. Med sig ombord havde de en udrustning, som sammenlignet med nutidens letvægts-

udstyr var meget tungt og klodset. To mand blev sejlet ind og sat af i bunden af en fjord sammen med proviant, telte og våben – for at beskytte sig mod isbjørne. Det lettere udstyr pakkede de dernæst i telte og så startede den tunge vandring op i fjeldet, hvor de slog lejr. Kutteren hentede dem først, når de ikke havde mere mad. Det blev ofte til megen vandring og slæben i sommerens feltsæson. Men, som Niels Henriksen siger, så har det aldrig været let at løse opgaver i et uvejsomt terræn, men sådan er det nu engang for geologer. Geologi og kortlægning foregår til fods på Grønland og alle andre steder i verden.

I dag er transporten meget bedre, næsten alle kortlægningsopgaver på Grønland er helikopterstøttede. For skal man ind i landet og ind i fjeldene, er det kun helikoptere, som kan klare transporten. Skal man sende et hold ind i de fjelde, er det kun helikoptere som kan klare den form for transport af telte, proviant, udstyr og mennesker – på én gang. Men selv helikopterne har sine begrænsninger, så intet unødvendigt får plads.

Niels Henriksen i felten (Foto: Udlånt af GEUS)

Overblik

Niels Henriksen har forestået at mange store ekspeditioner, ofte op til 40-50 deltagere, tog afsted hver sommer. Dette kræver naturligvis en stor logistisk opbygning med skibe, helikopter osv. Det er vigtigt at alting er organiseret til mindste detalje hjemmefra, da størstedelen af Grønland er uvej-som og ubeboet. Ofte er proviant og udstyr

sejlet op til baser året i forvejen, og så bagefter skal det hele med hjem.

Det kræver overblik og planlægning at sørge for, at der er styr på tingene. Delta-gerne på de mange spredte hold skal sikres maksimalt, både forsyningsmæssigt såvel som sikkerhedsmæssigt. Derfor har Niels Henriksen tilbragt mange timer ved baseteltets radio, og været i daglig kontakt med holdene. Her har de samtidigt drøftet karteringsresultater, således at det geologiske arbejde kom til at hænge sammen, og der var koordinationen mellem holdene. Men daglig radiokontakt med Niels Henriksen og basen var ikke nok. Derfor besøgte han også holdene med helikopter ude i felten. Ved disse besøg blev holdene som regel flyttet med til nye områder, og da helikopteren lettede ville det typisk vare 4-6 dage inden den kom der ud igen.

Den forsvundne helikopter

Det vigtigste for Niels Henriksen når han planlagde en ekspedition, var at sikre deltagerne. Ekspeditionerne blev nøje tilrettelagt, så det ikke på nogen måde kunne minde om eventyr. Derfor kan GEUS kigge tilbage på næsten 50 års arbejde i Grønland uden nogle alvorlige uheld. Det er ikke kun af stor betydning for Niels Henriksen, det er meget vigtigt for alle.

Men én gang gik det galt, en helikopter forsvandt spurløst på vej hjem til basen, efter et besøg hos en feltgruppe. Ingen ved, hvad der gik galt. To helikoptere fulgtes ad, pludselig forsvandt den ene og kunne ikke spores. Ingen radiolyd. Ingenting. Man formoder at en teknisk fejl fik helikopteren til at styrte ned i den fjord som de passerede hen over, da den pludselig var væk. Men man har aldrig fundet ud af om det er rigtigt. Uheldet skete i starten af 70'erne og er heldigvis det eneste fatale uheld, som GGU-ekspeditionerne har haft på Grønland.

Niels Henriksen har allerede besluttet at bruge prisens 25.000 kr. på en længe ønsket rejse til Cypern for at kigge på ophiolitkomplekser. Han gik på pension i november i år. ■